

ADVIES EXTERNE KLANKBORDGROEP

DATUM 31-03-2022
VAN Asje van Dijk, vz externe klankbordgroep
AAN Stuurgroep verkenning strategische positionering Trambedrijf

Aanleiding

Door het college van Gedeputeerde Staten Utrecht is op 16 maart 2021 het besluit genomen tot het instellen van een externe klankbordgroep ter versterking en ondersteuning van de verkenning naar de strategische positionering van het Trambedrijf. Als leden van de klankbordgroep zijn benoemd: Karel van Gils, Jeroen Gosse, Eric Janse de Jonge, Lies van Kralingen en voorzitter Asje van Dijk.

Deze externe klankbordgroep heeft als doel om het project uit te dagen op de inhoud, scherp te houden tijdens het proces waarbij enkele varianten vorm krijgen, alsmede tijdens het proces van besluitvorming. De externe klankbordgroep zal meerdere keren bijeenkomen om, in verschillende fasen van de verkenning, adviezen uit te brengen aan de Stuurgroep.

Voorafgaand aan het principebesluit voor een voorkeursvariant, brengt de externe klankbordgroep via de Stuurgroep 'verkenning strategische positionering Trambedrijf' advies uit aan Gedeputeerde Staten.

Vraagstelling voor advies

De verkenning is inmiddels dusdanig gevorderd dat vanuit het projectteam aan de externe klankbordgroep is gevraagd advies uit te brengen op basis van het conceptrapport d.d. 21 maart 2022 van onderzoeksbureau Roland Berger.

Gevraagd is het volgende:

- Beoordeel de kwaliteit van het proces, en heeft het bureau Roland Berger opgeleverd wat zij volgens opdracht had moeten doen;
- Geef conclusies en een advies op basis van dit oordeel.

Beoordeling van het proces en invulling van de onderzoeksopdracht

De verkenning heeft een kritische start beleefd, onder andere in het vinden van de juiste onderzoeks-focus en scope. Bureau Roland Berger heeft aanvankelijk een ingewikkelde analyse gemaakt, waarbij het moeite leek te hebben met het vinden van structuur en aansluiting bij de publiekrechtelijke en bestuurlijke context waarin de besluitvorming over de toekomstige positionering zich voltrekt. De uitwisseling van analyses en standpunten tussen het projectteam, de externe klankbordgroep en Roland Berger heeft het rapport versterkt en verrijkt, waarbij de onafhankelijke positie en objectiviteit van Roland Berger ten volle is gerespecteerd. Het model dat wordt geadviseerd is toegespitst op de Utrechtse situatie en betreft geen standaardmodel.

Conclusie en advies

Het oordeel van de externe klankbordgroep is dat een grondige analyse van de problematiek is verricht en het orderingsvraagstuk goed gestructureerd in beeld is gebracht. De acht geobjectiverde en met PS gedeelde selectiecriteria en de eerste twaalf leidende ontwerpprincipes worden in de vijf orderingsvarianten verwerkt die tot een logische eindconclusie voor voorkeursvariant B leiden: de vorming van een provinciale beheerorganisatie in de vorm van een private onderneming met de provincie als 100% aandeelhouder.

Het verder uitwerken van de varianten is naar de mening van de externe klankbordgroep op dit moment niet noodzakelijk voor het nemen van een principebesluit voor de uitwerking van de voorkeursvariant. De aanwezige informatie is voldoende voor het nemen van dit principebesluit. Een verdere verdieping van de variant, de inrichting van de beheerorganisatie en de aansturing vanuit GS zal bij de uitwerking van het implementatieplan aan de orde dienen te komen. Ook de sturings- en controle-instrumenten van PS zullen dan verder kunnen worden uitgewerkt.

De klankbordgroep wil hier als aandachtspunt meegeven dat de keuze voor variant B het voordeel en tevens voorwaarde heeft van een noodzakelijke en ook goede samenwerking en afstemming tussen beheerder en vervoerder. Het spiegelen van de organisatie en de gelijkwaardigheid zijn hiertoe een goede aanzet en verdienen nadere uitwerking. Daarnaast is inzet nodig op periodieke en bij incidenten incidentele afstemmingsmomenten. Deze onderwerpen hebben voldoende aandacht nodig bij de verdere implementatie.

Op de vraag hoe je in de toekomst vormgeeft aan vernieuwing, anders gezegd is de provincie in staat uitvoering te geven aan de ontwikkeling van grote infrastructurele projecten, onderschrijft de externe klankbordgroep de duidelijke splitsing die is gemaakt in

- a. projecten (waaronder grotere onderhouds- en vervangingsopgaven) welke onder verantwoordelijkheid van de Beheerder, ondergebracht in een provinciale beheerorganisatie, vallen ten behoeve van de integrale verantwoordelijkheid en
- b. projecten waarvoor een separate projectorganisatie opgericht moet worden. Bij dat laatste is van belang te realiseren dat de inrichting project-specifiek is. De aanbevelingen die zijn gedaan ten behoeve van de bestuurlijke structuur in onder meer de ontwerpprincipes 13 en 14 worden onderschreven, juist omdat daarbij ook is gekeken naar de opgedane ervaringen van de Uithoflijn en de VRT.

Het advies van de externe klankbordgroep is de geadviseerde lijn van Roland Berger te volgen en een principebesluit te nemen tot uitwerking van variant B door middel van een implementatieplan ten behoeve van het inrichten van een provinciale beheerorganisatie.

Aantal aanbevelingen voor het vervolg:

1. Voer twee jaar na implementatie van de voorkeursvariant een evaluatie uit. Maak van tevoren afspraken op welke punten wordt gemonitord.
2. Laat de samenwerking tussen beheerder en vervoerder onderdeel zijn van de monitoring en evaluatie.
3. De poly centrische verstedelijkingsopgave waar provincie Utrecht in samenwerking met gemeenten voor staat, vraagt om bijzondere investeringen en samenwerking.

Let bij deze ontwikkelopgave op het vormgeven van samenwerkingsallianties ten behoeve van de noodzakelijke toekomstige schaa sprong in het mobiliteitsnetwerk. Een voorbeeld kan zijn de OV-alliantie die in ontwikkeling is met gemeente Utrecht.

Als laatste geeft de externe klankbordgroep mee dat de voorkeursvariant, het inrichten van een provinciale beheerorganisatie, recht doet aan de schaa sprong en professionaliserings slag die nodig is om de ambities op termijn mogelijk te maken. Utrecht kiest hiermee voor een bestuurlijke structuur waarmee het 24-uurs OV-bedrijf zich volwaardig kan door ontwikkelen en zich daarbij primair op de reiziger kan concentreren.

De externe klankbordgroep beveelt zeker niet aan om terug te vallen in oude structuren. Variant B is een goed doordachte en onderbouwde stap op weg naar optimalisatie van het OV vervoer in Utrecht. Een mogelijke optimalisatie van de huidige situatie biedt volgens de klankbordgroep geen structurele oplossing voor wat nodig is voor de stedelijke ontwikkelopgave en de daarbij behorende mobiliteits sprong waarvoor de provincie thans staat.